GAZETA
Wielkiego Xięstwa
POZNAŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornéj *W. Dekera i Spółki.* — Redaktor: *A. Wannowski.*

№ 82. — W Piątek dnia 6. Kwietnia 1838.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 2. Kwietnia.

N. Pan Generała piechoty i Gubernatora Berlina, Barona Müffling, Prezesem Rady państwa najmiłościwiéj mianować raczył.

Wiadomości zagraniczne.

Rossya.

Z Petersburga, dnia 14. (26) Marca.

Minister spraw wewnętrznych oznajmił, że na przedstawienie jego i zdanie Komitetu PP. Ministrów, N. Cesarz Jmć raczył rozkazać oświadczyć Monarsze Swe zadowolenie za gorliwą służbę następnym urzędnikom: Rzeczyw. Radzcom Stanu: Rządzcy Obwodu Białostockiego Gunoropuło, Wileńskiemu Gubernialnemu Marszałkowi Szlachty Marcinkiewiczowi Żabie, Prezesowi Wileńskiéj Izby Sądu Kryminalnego, Radzcy Kol. Kalkatin; Radzcom Dworu: zostającym przy Wileńskim Wojennym, Grodzieńskim, Mińskim i Białostockim Generał-Gubernatorze do poleceń szczególnych: Pogulaj, Warsonofjew i w stop. Szambelana Hr. Zubow; Radzcy Wileńskiego Rządu Gubernijalnego Assesorowi Kolleg. Szulcowi; Brzeskiemu Ziem. Sprawnikowi, Radzcy hon. Suchomlinowi; urzędnikowi 10 klassy, zostającemu przy tymże Generał-Gubernatorze, kamerjunkrowi Xięciu Sapiezie; Marszałkom powiatów: Kowieńskiego, kamerjunkrowi Hrabi Benedyktowi Tyszkiewiczowi, Oszmiańskiego, dym. chorążemu Sulistrowskiemu, Wołkowyskiego, kamerjunkrowi Hr. Xaweremu Grabowskiemu, i zostającemu przy wspomnianym Generał-Gubernatorze kamerjunkrowi 14 klassy Hrabi Sewerynowi Grabowskiemu.

Hiszpania.

Jedna z gazet paryzkich zawiera powtórnie co następuje: „Od kilku dni przebywa w Paryżu kilka osób, które przez Don Karlosa przysłane zostały, i codziennie odbywają narady z niektórymi członkami ciała dyplomatycznego, znakomitszymi wychodźcami hiszpańskimi i z jednym z wyższych urzędników Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Domyślają się, że ci ajenci mają od Don Karlosa polecenie roztrząsnąć warunki, jakie zaproponowano dla pojednania stron wojujących w Hiszpanii. — Aczkolwiek Generał Cabrera w imieniu wojska karolistowskiego protestował zapalczywie przeciw jakiemubądź układowi, to jednak pewna, że Don Karlos zaczyna spostrzegać, iż pomocnicze źródła jego wyczerpują się, i że powątpiewa już o pomyślnym skutku przedsięwzięcia swego. Brak pieniędzy opóźnia wysłanie nowéj wyprawy do prowincyj południo-

wych, i dla tego nie byłoby-to nic dziwnego, gdyby się nakoniec wdał w układ, którego podstawą ma być zaślubienie Xięcia Asturyi, najpierwszego syna Don Karlosa, z Doną Izabellą. Ale Don Karlos nie chce szczególniéj dla tego na ten warunek przystać, ponieważ Gabinety żądają, żeby tak on, jak i Królowa Krystyna, na wieczne czasy wyłączeni byli od tronu, i ażeby do pełnoletności Xięcia zawiadywała królestwem Rada Rejencyjna. Z resztą obawiać się należy, że pomimo przyjęcia przez obie strony zaproponowanych warunków, rozjątrzone stronnictwa nie tak łatwo dadzą się rozbroić, i że wojna domowa mogłaby jeszcze i bez naczelników trwać dłużéj.«

Nadbrzeżny strażniczy okręt hiszpański, Izabella II., zabrał niedawno trzy statki, które na brzegach Katalonii trudniły się przemycaniem soli, tabaki i siarki.

Znany ajent Don Karlosa, Baron de Los-Valles, przejeżdżał w tych dniach przez Frankfurt nad Menem, wracając do Hiszpanii przez Francyą.

Portugalia.

Z Lizbony, dnia 14. Marca.

Nietylko z obrad Kortezów, ale także z niektórych odezw, wydanych tutaj w czasie ostatnich rozruchów, wynika, że rząd jest zmuszony zabezpieczyć się wszelkiemi sposobami od zdania, jakoby miał jeszcze jakąkolwiek skłonność do Karty Don Pedra. Wszędzie Ministrowie i wyżsi urzędnicy zapewniają, że szczerze przywiązani są do rewolucyi z dnia 9. Września 1836. roku, przez którą konstytucyą z 1822. roku przywrócono. Co więcéj, Prezes Rady ministeryalnéj był zmuszony na posiedzeniu Kortezów jeszcze daléj się posunąć, i ultra rewolucyjnemu albo czysto demokratycznemu stronnictwu, któremu i obecny porządek rzeczy nie zupełnie jeszcze do smaku przypada, dać zapewnienie, że rząd chce znowu przywrócić batalion arsenałowy, który z powodu burzliwego postępowania zwinięto. Panowie Tavares, Estevao, Santa-Cruz i Vasconcellos szczególniéj zajęli się obroną tego batalionu, i chociaż jego ostatniego postępowania wprost nie usprawiedliwiali, ale owszem zapewniali, że sami byliby ile możności chcieli wzburzenie uspokoić, oświadczyli przecież, że uchwalone d. 9. zwinięcie tego batalionu jest naruszeniem dawniejszego układu Visconde Sa da Bandeiry i wystawiali, że batalion ten jest najpotężniejszą rękojmią rewolucyi wrześniowéj, któréj kraj teraźniejszą konstytucyą zawdzięcza, że go zatém rękojmi takowéj pozbawiać nie można. Pan Santa Cruz powiedział, że nie spodziewa się z patryotycznéj ręki Prezesa Rady gabinetowéj takowego ciosu, poczém tenże także zapewniał, że nie myślą pozbawiać kraju usług owych obywateli, lecz że dla utrzymania karności wojskowéj, bez któréj się żadna siła zbrojna ostać nie może, trzeba było dać przykład; że jednak korpus ten będzie na nowo w sposób zadowalniający przywrócony. Oświadczenie takowe złożył Minister dnia 10. b. m.; lecz czy jeszcze teraz stósownie do tego oświadczenia działać będzie, gdy się batalion ów samowładnie na nowo uorganizował i wczoraj gwałtem i z rozlewem krwi rozbrojonym być musiał, wielkiém jest pytaniem. Zanim dnia wczorajszego do tego rozbrojenia przystąpiono, które prócz tego jeszcze i dwa zbuntowane bataliony gwardyi narodowéj spotkało, wydał wódz wojska, George de Avilez, Visconde Reguengo, odezwę do armii, w któréj winę tych batalionów podszeptom kilku nieuczciwych demagogów i agentów Don Miguela przypisuje. I jedni i drudzy, rzekł, zamierzyli sobie tylko rzucić jabłko niezgody pomiędzy przyjacioł rewolucyi z d. 9. Września; jedni w celu sprowadzenia zupełnego zamieszania, z któregoby korzystali, drudzy w celu dopięcia podstępem tego, czego gwałtem dopiąć nie mogą. Wódz nieomieszkał także przypomnieć żołnierzom, że wśród ustawicznych zawichrzań pokoju trudno jest zgromadzić pieniądze na wypłacenie pensyi urzędnikom państwa. Zapewniał daléj, że najlepsza i największa część gwardyi narodowéj jest za utrzymaniem porządku, i że bohaterskie miasto Porto wspólnie z nią bronić będzie wolności i Królowéj. Nowy Gubernator cywilny, Costa Cabral, wydał także dn. 9. odezwę do mieszkańców miasta Lizbony, w któréj nasamprzód gorliwość swoję w bronieniu rewolucyi wrześniowéj obwieszcza, i o rękojmiach wspomina, jakie dał w téj mierze na polu sławy i mównicy. „Rewolucya wrześniowa, rzekł między innemi, chociaż od podstępów i broni nieprzyjacioł uwolniona, mogłaby przez zaburzenia i nierząd uledz pod ciosami swoich najgorliwszych obrońców. Jedność nam zatém koniecznie zachować należy dla zapobieżenia tak smutnemu wypadkowi. Moim zamiarem i życzeniem jest ostrzeżenie i pojednanie. Wojny strzedz nam się należy, bo czylibyśmy zwyciężyli, czyli téż zwyciężonymi zostali, zawszeby nas to samo nieszczęście spotkało.“ — Tuby jeszcze dodać należało, że największą chłostą wojny dla rządu byłby niedostatek pieniędzy, któremu nawet ciągły pokoj zaradzić nie może.

Niemcy.

Z Auszburga, dnia 30. Marca.

(*Gaz. Powsz.*) — O upowszechnionéj

w Tryjeście wiadomości o zgonie Ibrahima Baszy w listach z Alexandryi i Kahiry, które nas właśnie tego momentu dochodzą, żadnéj nie ma wzmianki. Zapewne więc rzecz cała na kłamstwie polega, podobnie jak podawana niedawno temu w gazetach niemieckich wiadomość o zdobyciu twierdzy Gelendschik przez Czerkiesów.

Austrya.

Z Wiednia, dnia 26. Marca.

W miejsce obiegającéj tu od tygodnia pogłoski o domniemanéj śmierci Ibrahima Baszy, któréj jednak żadne pewniejsze doniesienie dotychczas nie potwierdziło i która więc do rzędu bajek policzoną być powinna, nastąpiła druga ale zapewne bardziéj uzasadniona a nie mniéj ważna pogłoska. Listy handlowe z Alexandryi przez Tryest tu nadeszłe opiewają, że wojsko egipskie w Syryi ostateczną poniosło klęskę. Większa część Syryi w formalném powstaniu.

Z dnia 27. Marca.

Wiadomości dzisiaj tu z Konstantynopola odebrane, lubo tylko do d. 7. sięgają, nie zostawiają żadnéj wątpliwości, że krążące tu pogłoski o klęsce Egipcyan w Syryi są prawdziwe. Donoszą bowiem(*), że ludność w prowincyi Avuan w massie powstała, aby się sprzeciwić zaciągom do wojska, przedsiębranym w téj prowincyi przez władze Mehmeda Alego, że wojsko egipskie wielką poniosło klęskę, oraz że mieszkańcy Libanu i z nad brzegow morza martwego z rokoszanami się połączyli i sztandar rokoszu wszędzie podniesiono, podczas gdy Egipcyanie w nieładzie się cofają. Ibrahim Basza w tak przykrém będąc położeniu, żądał więc z naleganiem wzmocnienia od ojca swego, który mu téż Ministra wojny z kilku pułkami w pomoc do Syryi posłał. Najnowsze przez Tryest z Alexandryi tu nadeszłe listy kupieckie dochodzące tylko do dn. 4. Marca, wyrażają, że ów Minister wojny, Achmed Basza, w okolicach Jaffy od zrokoszowanych Syryjczyków napadnięty i porażony został, przyczém cały jego korpus artyleryi miał być zniesiony. Z wielką ciekawością bliższych wyglądamy o téj rozprawie szczegółów; byłaby ona dla przyszłości całego Wschodu nader wielkiéj wagi.

Królestwo Sardyńskie.

Król w Casal Montferrat, siedzibie dawnego parlamentu, założył senat jako sąd cywilny i kryminalny, przy którym jeden adwokat rządowy z pięciu zastępcami bronić ma spraw ubogich przeciw bogaczom. Wszystkie opłaty i t. p. odpadają.

*) Patrz Nr. Gazety Poznańskiéj z dnia wczorajszego.

Rozmaite wiadomości.

Dzieła: Galicyja w obrazach, wydawanego u Piotra Pillera, wyszły zeszyty piąty i szósty i zawierają, piąty: 1) Widok ulicy Pańskiéj we Lwowie; 2) Widok chaty pustelniczéj w Zegartowicach, obwodzie sandeckim; 3) Zamek i 4) Kaplicę w Podborcach, obwod. złoczowskim; szósty: 1) Widok kościoła dominikańskiego we Lwowie; 2) Widok miasta obwodowego Złoczowa; 3) Wodospad koło Maniawy, w obw. stanisławowskim; i 4) Widok Czorsztyna, w obw. sandeckim.

Otrzymujemy wiadomość z Krakowa, że znakomity autor P. Michał Wiszniewski wygotował w rękopisie dzieło: Dzieje literatury polskiéj do XIV. wieku i wkrótce ma je podać do druku. Dzieło to ma zawierać wiadomości, które rzadkością swoją zdziwią naszych biblijografów.

Przy drugiem właśnie przez J. N. Bobrowicza przedsiębranem w Lipsku wydaniu „Herbarza Kaspra Nisieckiego," umieszczone będą także zebrane niegdyś przez Ignacego Krasickiego uzupełnienia. Rzadki i mało znany rękopis.

Roku 1837 wyszło w Pradze przez Karola Wł. Zapa w narzeczu czeskiem napisane statystyczne dzieło, obejmujące całą monarchiję Austryjacką, pod tytułem: „Struény zemepisny obraz mocnarstwj Rakauského.

Literatura rossyjska. — Siła życia i szybkość postępów odznaczają obecnie nową literaturę rossyjską. Puszkin już nie żyje, lecz jego nieczynność w ostatnich latach sprawiła to, że strata jego nie zostawiła po sobie widocznie próżnego miejsca w literaturze rossyjskiéj. Żukowski, jako poeta, może sprawiedliwie stanąć na równi z Puszkinem. Po długiem milczeniu objawił się teraz przez nowe dzieło, które poczytać należy za kwiat poezyi rossyjskiéj. Undina poety niemieckiego Fukego, ta ujmująca i zawsze z upodobaniem czytana powieść tyle zajęła rossyjskiego poetę, iż postanowił oddać ją w wierszu sześciomiarowym. Undina wyszła w Petersburgu nakładem Smirdina, pierwszego z rzędu księgarzy rossyjskich; wydanie tak ozdobne, jakiem szczycić się mogą tylko Francuzi i Anglicy. Dwadzieścia rycin, wykonanych przez jenialnego artystę, który wszelako nie wymienił swego nazwiska, uzupełniają przepych tego poematu. Ryciny robione były nie zagranicą, lecz w Rossyi.

W Wilnie w z. m. żyć przestał Dyonizy Każyński, artysta dramatyczny, mający lat 46. Straciła w nim Publiczność dobrego artystę, a koledzy zacnego współpracownika. Wykonywał z talentem role charakterystyczne, a

przytem posiadając dokładną znajomość muzyki, był autorem kilku operek. Ojciec jego byłto znany w Warszawie i we Lwowie w roku 1791 artysta dram., wsławiony szczególniéj z roli palestranta Susceptowicza w komedyi Szkoła obmowy, a poźniéj przedsiębierca teatrów w Wilnie, Mińsku, Grodnie i t. p.; udawał się nawet z swem towarzystwem do Petersburga i Moskwy, gdzie przedstawiał kilka widowisk w języku polskim.

Misterna robota. — Zegarmistrz Boverick w Londynie zrobił stół czworoboczny ze szufladą, stół do jedzenia, i składany, zwierciadło, dwanaście krzeseł ozdobionych rzeźbą, dwa tuziny talerzy, sześć półmisków, tuzin nożów i tyleż widelców, dwanaście łyżek, dwie solniczki, prawdę czyli podkładkę pod wazę, pana, panią i służącego — w pestce czereszniowéj! Wszystkie te przedmioty są tak misternéj roboty, iż zaledwo pół wydrążenia w pestce czereszniowéj zajmują.

Do dziejów szczepienia ospy. — Szczepienie ospy jest bez wątpienia wynalazkiem, który się najbardziéj do zmniejszenia śmiertelności przyczynił. Pomiędzy ważnemi dokumentami, które podczas ostatniego posiedzenia przedłożono izbie niższéj angielskiéj, znajduje się także zdanie sprawy o postępach szczepienia ospy, którego treść w dowód naszego twierdzenia tu umieszczamy: Od roku 1796, w którymto czasie pierwszy raz zaprowadzono szczepienie ospy, coraz bardziéj umniejszała się śmiertelność w Londynie, i stosunkowo coraz mniéj osób umierało na ospę. W ostatnich trzech latach z tysiąca osób chorujących na ospę, tylko 26 umarło. Szczepienie ospy czyni coraz większe postępy. Z 35000 dzieci, które od roku 1832 przyszły na świat w Londynie, zaszczepiono w instytutach publicznych 23000 dzieci, resztę zaś, jak się zdaje, w domach prywatnych. Można więc wziąć za zasadę, iż dzisiejszego dnia żaden stan nie jest z tego dobrodziejstwa wyłączony. Ażeby dokładniéj ocenić skutki rozmaitych ulepszeń towarzyskich, a między temi szczepienie ospy, które w ciągu upłynionego wieku największy miało wpływ na umniejszenie śmiertelności, uważmy trzy europejskie kraje, w których się okazały najznaczniejsze postępy, a znajdziemy, że w Francyi, Anglii i w Niemczech śmiertelność, wynosząca niegdyś 1 od 30, dziś w przecięciu jeszcze tylko 1 od 48 wynosi.

Kurs papierów i pieniędzy giełdy Berlińskiéj.

Dnia 3. Kwietnia 1838.	Stopa prC.	Na pr. kurant papierami	Na pr. kurant gotowizną
Obligi długu państwa	4	$102\frac{3}{4}$	$102\frac{1}{4}$
Pr. ang. obligacye 1830. . . .	4	103	$102\frac{1}{2}$
Obligi premiow handlu morsk.	—	$65\frac{5}{12}$	$64\frac{11}{12}$
Obligi Kurmarchii z bież. kup.	4	103	—
Obligi tymcz. Nowéj Marchii dt.	4	$102\frac{5}{8}$	—
Berlińskie obligacye miejskie .	4	$103\frac{1}{2}$	—
Królewieckie dito . .	4	—	—
Elblągskie dito . .	$4\frac{1}{2}$	—	—
Gdańskie dito w T.	—	$43\frac{3}{4}$	—
Zachodnio-Pr. listy zastawne .	4	—	$101\frac{1}{2}$
Listy zast. W. X. Poznańskiego .	4	$104\frac{7}{8}$	—
Wschodnio-Pr. listy zastawne .	4	101	$100\frac{1}{2}$
Pomorskie dito . .	4	—	$100\frac{3}{4}$
dito dito . .	$3\frac{1}{2}$	$99\frac{3}{4}$	$99\frac{1}{4}$
Kur- i Nowomarch. dito . .	4	$100\frac{3}{8}$	—
dito dito dito . .	$3\frac{1}{2}$	$99\frac{7}{8}$	$99\frac{3}{8}$
Szląskie dito . .	4	103	—
Obl. zaległ. kap. i prC. Kur- i Nowéj-Marchii	—	$90\frac{1}{2}$	—
Złoto al marco	—	$215\frac{3}{4}$	$214\frac{3}{4}$
Nowe dukaty	—	$18\frac{1}{4}$	—
Frydrychsdory	—	$13\frac{7}{12}$	$13\frac{1}{12}$
Inne monety złote po 5 talarów .	—	$13\frac{1}{8}$	$12\frac{5}{8}$
Disconto	—	3	4